

PESTPROTOCOL

Hugo de Groot

de school met ambitie

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Leeswijzer	2
1. Pesten	
1.1 Wat is pesten?	3
1.2 Hoe wordt er gepest?	3
1.3 De gepeste leerling	4
1.4 De pester	4
1.5 De meelopers en de andere leerlingen	5
1.6 Het aanpakken van pesten	5
2. Het pestprotocol	
2.1 Voorwaarden	5
2.2 De vijfsporenaanpak	5
2.3 Preventieve maatregelen	6
3. Het stappenplan na een melding van pesten	
3.1 De vakdocent	7
3.2 De mentor	7
3.3 De afdelingsleider	7
3.4 De zorgcoördinator en schoolmaatschappelijk werker	8
3.5 Schorsing	8
3.6 Schoolverwijdering	8
3.7 Overzicht stappenplan	8
4. Adviezen	
4.1 Adviezen aan docenten	9
4.1.1 Stelregels	9
4.1.2 Begeleiding groep	10
4.1.3 Begeleiding gepeste leerling	10
4.1.4 Begeleiding pester	10
4.1.5 Hoe kun je digitaal pesten aanpakken?	11
4.2 Adviezen aan ouders	11
4.3 Lijst met te gebruiken materialen	12
Bijlagen	
Bijlage I Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten	14
Bijlage II Contract "Veilige school"	15
Bijlage III Gele kaart	16
Bijlage IV Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	17
Bijlage V Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	18
Bijlage VI Help er circuleert een naaktfoto/filmpje op mijn school	19

Inleiding

Dit is het pestprotocol van openbare scholengemeenschap Hugo de Groot te Rotterdam. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er voorwaarden en activiteiten beschreven die pesten kunnen voorkomen.

Dit boekje is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en jongeren op de hoogte te brengen, van alles wat de school wil doen voor het scheppen van een veilig schoolklimaat. Het boekje heeft als doel het vertrouwen te winnen van iedereen in en rond de school op het gebied van het omgaan met pesten.

Dit protocol moet voor iedereen duidelijkheid geven hoe het pesten te voorkomen en tegen te gaan. Door het protocol met elkaar te bespreken worden wij ons bewust(er) van signalen die leerlingen afgeven en de rol die we hierbij als volwassenen moeten innemen. Hierbij wordt voorop gesteld dat het voorkomen en tegengaan van pesten valt of staat bij tijdig signaleren en melden van pestgedrag.

Bij het opstellen van dit protocol is gedeeltelijk gebruik gemaakt van expertise van andere scholen. Acties die wij ondernemen ten aanzien van het pesten zijn niet statisch. Afhankelijk van alle ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. Het protocol zal dus in de loop der tijd kritisch bekeken en zo nodig aangepast moeten worden.

Leeswijzer

In hoofdstuk één van dit protocol wordt beschreven wat we onder pesten verstaan en de verschillende rollen die hierbij worden onderscheiden.

In hoofdstuk twee staat het pestprotocol beschreven, waarbij aandacht is voor de voorwaarden, de aanpak en preventieve maatregelen.

Hoofdstuk drie bevat 'het stappenplan na een melding van pesten', waarbij wordt ingegaan op de rollen van de verschillende actoren binnen de school.

Hoofdstuk vier sluit af met adviezen voor docenten en ouders, en een lijst met materialen waarvan gebruik gemaakt kan worden.

In de bijlagen is aanvullende achtergrondinformatie te vinden, zoals het contract "Veilige School" en een leidraad voor een gesprek met zowel een gepeste als een pestende leerling.

Rotterdam, augustus 2019

Mw. M. Minderman, ondersteuningscoördinator osg. Hugo de Groot.

1. PESTEN

1.1 Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geestelijk en/of lichamelijk geweld en daarmee grensoverschrijdend en (zeer) bedreigend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten docenten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor docenten en mentoren betekent het dat ze aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Voor mentoren betekent het daarnaast dat ze groepsgesprekken houden in de klas. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

1.2 Hoe wordt er gepest?¹

Met woorden:	- vernederen, belachelijk maken- schelden- dreigen- met bijnamen aanspreken- gemene briefjes, mailtjes, sms-jes of appjes schrijven
Lichamelijk:	- trekken aan kleding, duwen en sjoeren- schoppen en slaan- krabben en aan haren trekken- wapens gebruiken
Achtervolgen:	- opjagen en achterna lopen- in de val laten lopen, klem zetten of rijden- opsluiten
Uitsluiting:	- doodzwijgen en negeren- uitsluiten van feestjes- bij groepsopdrachten

¹ Op iedere school volgen dagelijks honderden leerlingen Onderwijs. Dit betekent dat scholen soms te maken krijgen met pesten. Op de Hugo de Groot wordt tegen iedere vorm van pesten opgetreden. Echter, er wordt niet in ieder geval op een zelfde manier opgetreden tegen het pesten. Zo zal de directie van de Hugo de Groot in enkele gevallen er voor kiezen om aangifte te doen bij de politie. Leidinggevend hierin is of het vergrijp onder de Nederlandse wetgeving strafbaar is, denk hierbij aan 'verboden wapenbezit'. In dit opzicht is er sprake van gradatie binnen ons sanctioneringsstelsel.

- Stelen en vernielen: - afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen
 - kliederen op boeken
 - banden lek prikken, fiets beschadigen
- Afpersing: - dwingen om geld of spullen af te geven
 - het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen
- Digitaal: - anonieme berichten versturen via app of social media
 - schelden, roddelen, bedreigen
 - foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen
 - privégegevens op een site plaatsen
 - wachtwoorden en credits stelen/misbruiken
 - haatprofielen aanmaken
 - virussen sturen
 - happy slapping
 - het versturen van een e-mailbom.

1.3 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben.

Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet, ze praten ABN in plaats van Rotterdams, etc.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat hij/zij niet mag klikken.

1.4 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Ze kunnen bijvoorbeeld onzeker zijn en proberen zichzelf groter te maken door een ander te kleineren.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.

- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).

1.5 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Ook kunnen ze het pesten ook wel interessant vinden en denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest en kunnen we stille getuigen noemen. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

1.6 Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken. Hiervoor is dit pestprotocol als basis ontwikkeld.

2. HET PESTPROTOCOL

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school, waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze aanpakken.

2.1 Voorwaarden

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage I) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

2.2 De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het Nationaal Onderwijsprotocol (zie bijlage I) tegen pesten, heeft de school zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

Spoor 1: De algemene verantwoordelijkheid van de school

De directie zorgt dat het voltallige personeel voldoende informatie heeft over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Spoor 2: Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen. Er wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd. Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen. Zo nodig wordt hulp aangeboden door schoolmaatschappelijk werk/een training.

Spoor 3: Het bieden van begeleiding aan de pester

De jongere wordt geconfronteerd met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester. De jongere wordt gewezen op mogelijk gebrek aan empathisch vermogen wanneer dit zichtbaar wordt. Achterliggende oorzaken van het gedrag worden onderzocht /in kaart gebracht. Het aanbieden van hulp door de schoolmaatschappelijk werker.

Spoor 4: Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt het pesten met de klas en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Spoor 5: Het bieden van steun aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school, het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2.3 Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het

- pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. In de leerjaren 1 t/m 3 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere studielessen. De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) het contract "Veilig in school" (zie bijlage II)
 3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
 4. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

3. STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

3.1 De vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten.

3.2 De mentor

1. Wanneer het pesten in klassenverband plaatsvindt, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage IV en V.
2. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen. Dit gesprek kan gevoerd worden door de leerlingbemiddelaars óf door de mentor. De mentor kan de leerlingbemiddelaars (via de zorgcoördinator) inschakelen. Zij proberen samen met de leerlingen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.
3. De mentor óf de leerlingbemiddelaars bespreken direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
5. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de ouders en aan de afdelingsleider van de leerling(en). Hij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

3.3 De afdelingsleider

1. De afdelingsleider neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden en maakt verplichtende afspraken. Tevens informeert hij de ouders van de betrokken leerlingen van het voorval.

3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren (zie bijlage V)
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of welk gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de schoolmaatschappelijk werker.
6. Wanneer geen verbetering in het gedrag van de pester optreedt, worden sancties opgelegd (fase 4.1 tot en met 4.5)
7. Hij stelt de betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject, inclusief de verplichtende afspraken en sancties.
8. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
9. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor, zorgcoördinator en schoolmaatschappelijk werker.

3.4 De zorgcoördinator en/of schoolmaatschappelijk werker

1. Zij ondersteunt waar nodig mentoren en afdelingsleider tijdens de verschillende fasen in het proces
2. Zij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
3. Zij verwijst de leerling door voor een (sociale vaardigheid) training.
4. Zij kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.
5. Zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via de nieuwsbrief aan de ouders en via de schoolkrant.

3.5 Schorsing

Wanneer ook de verplichtende afspraken geen blijvende vruchten afwerpen, komt de pestende leerling in een schorsingstraject terecht.

3.6 Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan de leerling van school te verwijderen.

3.7 Overzicht stappenplan na melding van pesten

Stap 1

Leerlingen proberen eerst samen een oplossing te zoeken.

Stap 2

Leerling (en) legt het probleem voor aan de mentor.

Stap 3

Óf mentor schakelt via de zorgcoördinator de leerlingbemiddelaars in voor een

gesprek met de leerlingen. Óf de mentor brengt zelf de partijen bij elkaar en voert een gesprek. De rol van zowel de gepeste als pester in de situatie wordt besproken en de gedragalternatieven. Na twee weken volgt een gesprek om de ontwikkelingen te evalueren. Bij herhaaldelijke ruzie/ pestgedrag neemt de mentor duidelijk stelling en verwijst door naar de afdelingsleider.

Stap 4

De afdelingsleider voert een gesprek met de gepeste en de pester apart en/of organiseert direct een gesprek tussen beiden. Hij maakt verplichtende afspraken met de leerlingen, betreft ouders en hulpverlening hierbij, en legt sancties op.

Stap 4.1 t/m 4.5: Acties en sancties

De sancties zijn opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn / haar gedrag.

Stap 4.1

- GELE kaart invullen door /met pester en thuis laten ondertekenen. Ouders inlichten dat er een GELE kaart mee naar huis komt door te bellen of met een begeleidend briefje met het verzoek contact op te nemen).
- Apart zetten.
Een of meerdere pauzes binnen blijven .
Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn (ouders inlichten).
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht of tekening over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem.
Hierop aansluitend een gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind doet.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een beperkt periode) in een kort gesprek aan de orde.

Stap 4.2

- Een gesprek met de ouders op school, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.
- De school heeft alle activiteiten vastgelegd en deze worden in het leerlingvolgsysteem bewaard. De school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

Stap 4.3

Bij aanhoudend pestgedrag krijgt de leerling een contract. Als hij doorgaat met pesten komt hij terecht in de schorsingprocedure. Daarnaast wordt deskundige hulp verplicht ingeschakeld, zoals het schoolmaatschappelijk werk of een andere instantie. De school kan er voor kiezen de leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school of bij een opvangvoorziening. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Stap 4.4

In extreme gevallen leidt de schorsingsprocedure tot verwijdering van school.

4. ADVIEZEN

4.1 Adviezen voor docenten

4.1.1 Stelregels om pesten bespreekbaar te maken

Regel 1

Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de docent niet wordt opgevat als klikken. Dit wordt kinderen al vanaf de basisschool bijgebracht:

- je mag niet klikken, maar als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit dan mag je hulp aan de docent vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

Regel 2

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de docent aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Regel 3

Samenwerken zonder bemoeienissen.

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie.

Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen.

Het is bijvoorbeeld verboden dat familieleden of kennissen naar school komen om eigenhandig een probleem voor het kind op te komen lossen.

Bij problemen van pesten zullen de directie en de docenten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders richt zich vooral op het aanreiken van informatie, het geven van suggesties en het ondersteunen van de aanpak van de school.

4.1.2 Begeleiding van de groep waarin gepest wordt

- Meld het aan je collega's
- Maak het probleem bespreekbaar. Neem daarbij alle kinderen even serieus.
- Maak gebruik van de materialen die we op school hebben!
- Bij het SMW/CJG zijn verschillende projecten beschikbaar.

4.1.3 Begeleiding van de gepeste leerling (zie bijlage IV)

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, b.v. je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.

- Belonen (schouderklopjes) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet overbeschermen, b.v. naar school brengen of ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs kan toenemen.

4.1.4 Begeleiding van de pester (zie bijlage IV)

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopjes) als kind zich aan de regels houdt.
- Jongere leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? *
- Zoeken van een sport of club; waar kan het kind ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen, Rots en Water training huisarts, SMW, CJG.

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen).
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

4.1.5 Hoe kun je digitaal pesten aanpakken?

- Leerlingen bewust maken van de gevaren van internet, de effecten van digitaal pesten en de strafbare feiten.
- Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daar op laten aanspreken. Voor leerlingen: www.pestweb.nl: Tips tegen digitaal pesten.
- Luister naar een gepeste leerling, toon begrip en veroordeel niet
- Spreek de pester(s) aan.
- Breng de ouders op de hoogte.
- Adviseer het slachtoffer en ouders om bewijslast op te slaan en te verzamelen.
- Bij het plaatsen van een foto op internet: meld dit bij de provider met verzoek tot verwijdering van de foto. Zet jouw provider in dit emailadres: abuse@provider.nl
- Adviseer de ouders aangifte te doen bij de politie.
- Probeer de dader te achterhalen via de systeembeheerder en slachtoffer.

- Voer maatregelen richting de dader uit.
- Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn. Hierover kun je meer lezen op www.pestweb.nl
Ook kun je op deze website meer informatie vinden ten aanzien van het blokkeren van afzenders en de mogelijkheden voor het opsporen van daders.

4.2 Adviezen voor ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans gepest te worden.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Niet zelf de 'pesters' aanspreken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de mentor bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Leer het kind niet te gaan slaan, maar geef het tips om te vertellen dat het moet stoppen en dat hij/zij het niet leuk vindt wat er gebeurt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter het beleid van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

4.3 Lijst met te gebruiken materialen

Naast dat je natuurlijk altijd bij je collega's terecht kan, kun je informatie over pesten vinden op:

- www.pestweb.nl

- www.pestten.net

Over pesten is ook literatuur te vinden:

- *Pesten op school, leersuggesties voor leerkrachten*. Bob van der Meer.
- *Pesten, gedaan ermee! Hoe omgaan met pesterijen?* Gie Deboutte.
- *Treiteren op school*. Dan Olweus.

In de klas kun je in mentorlessen gebruik maken van gerichte gesprekken en oefeningen. Hierbij kun je o.a. gebruik maken van materiaal dat op school voor handen is. Ook kan ingezet worden op het lezen van jeugdliteratuur over het omgaan met gevoelens, zoals:

- *Spijt*. Carry Slee
- *Kruisgang*. Marianne en Theo Hoogstraaten
- *Stuk*. Judith Visser

Ook kan gebruik gemaakt worden van het vertonen van een film, zoals *Blue Bird*.

Over digitaal pesten zijn er een aantal informatieve websites:

- www.mijnleerlingonline.nl
- www.dekinderconsument.nl
- www.iksurfveilig.nl
- www.i-respect.nl

Bijlage I

NATIONAAL ONDERWIJSProtocol TEGEN PESTEN

Het nationaal onderwijsprotocol beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoeken blijkt dat één op de zestien kinderen in het voortgezet onderwijs in Nederland het slachtoffer is van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de docenten.
2. Bevoegd gezag en directie dienen om een passend en afdoend antwoord te vinden op het probleem pesten, uit te gaan van een zo goed mogelijke samenwerking tussen ouders, leerkrachten en leerlingen gebaseerd op afgesproken beleid gericht op deze samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking als bedoeld onder 2. ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en levend te houden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - ◆ het werken met de 'vijfsporenaanpak';
 - ◆ het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem;
 - ◆ een gerichte voorlichting aan over de preventie en aanpak van pesten aan alle ouders van de school;
 - ◆ het aanleggen van (voor ieder persoon aan de school verbonden) toegankelijke actuele informatie over het probleem pesten, met als speciaal aandachtspunt informatie voor leerlingen;
 - ◆ het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen en andere activiteiten voor ouders, en de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd;
 - ◆ het invoeren van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem op school, zodat probleemgedrag bij leerlingen zo vroeg mogelijk kan worden onderkend en tegengegaan.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een periodieke zelfevaluatie (bv. de PestTest) door de school binnen door de MR vastgestelde termijn.
6. Het ondertekende protocol wordt op een duidelijk zichtbare plaats opgehangen in de school. De tekst van het protocol wordt verder bekend gemaakt via de schoolkrant en de website van de school. Het protocol wordt beschikbaar gesteld aan alle ouders van de school (zo mogelijk reeds bij toelating van de leerling).
7. Het schoolbeleid tegen het pesten wordt in het schoolplan en de schoolgids opgenomen. en aan één van de samenwerkende landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs.

Getekend namens : Osg. Hugo de Groot datum:
Bevoegd gezag (directie + personeel) :
Medezeggenschapsraad/Ouderraad :

Contract 'Veilig op school' Schooljaar 2019 - 2020

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen op school. Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

1. Ik heet nieuwe kinderen welkom bij ons op school;
2. Ik luister naar de ander;
3. Ik doe niets bij een ander wat ikzelf ook niet prettig zou vinden;
4. Ik beoordeel iemand niet op zijn uiterlijk;
5. Ik kom niet aan een ander als hij dat niet wil;
6. Ik blijf van spullen van een ander af;
7. Ik noem de ander bij de voornaam, gebruik geen scheldwoorden en doe niet mee aan uitlachen en roddelen;
8. Ik discrimineer niet;
9. Ik bedreig niemand, ook niet met woorden;
10. Ik stuur iemand geen anonieme vervelende berichten via het internet;
11. Ik maak geen foto-, geluid- of filmopnamen van medeleerlingen en personeel zonder toestemming van hen;
12. Als iemand mij lastig valt vraag ik hem/haar duidelijk daarmee te stoppen;
13. Ik ga niet slaan, krabben of schoppen als ik kwaad ben. Ik probeer eerst samen te praten en als dat niet lukt ga ik naar mijn mentor;
14. Als er ruzie is speel ik niet voor eigen rechter;
15. Ik ga niet zo maar klikken, maar vertel het wel aan een docent of mentor als er iets gebeurt wat ik zelf niet fijn of gevaarlijk vind;
16. Ik vertel aan een docent als ikzelf of een ander gepest wordt, want zowel de pester als de gepeste hebben last van het pesten;
17. Ik neem geen wapens, alcohol of drugs mee naar school;
18. Ik gooi mijn afval altijd in de prullenbak.

Wij hebben de bovenstaande afspraken goed doorgelezen en begrepen. Doordat ieder hieronder zijn handtekening plaatst, verklaren wij allen akkoord te gaan met deze afspraken en beloven wij ons ten alle tijden aan deze afspraken te houden.

Handtekeningen klas

Bijlage III

GELE kaart

Naam:		
Docent:	Klas:	Datum:
<u>Wie is de pester:</u>		
<u>Wie wordt gepest:</u>		
<u>De situatie waarin gepest werd:</u>		
<u>Welke consequenties past de afdelingsleider toe (stap 4.1):</u>		
<u>Reactie (jongere/ouder) op de GELE kaart:</u>		
<u>Evaluatie pestgedrag na ongeveer een week:</u>		

Bijlage IV

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan, want **niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.**

Bijlage V

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is:

- Probleemgericht. Je richt zich je op gedrag dat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Gianni laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen **doet** tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. **Zeg nooit: Je bent heel gemeen.** Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Bied zo nodig hulp aan van de schoolmaatschappelijk werker (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie stappenplan pesten).

HELP! ER CIRCULEERT EEN NAAKTFOTO / SEKSFILMPJE OP MIJN SCHOOL!

Doel: beperken van de eventuele emotionele schade voor betrokkene(n) en herstellen rust en sociale veiligheid op school

ANALYSEER

- Aandacht voor het slachtoffer
Veroordeel niet, maar steun en luister: wat heeft hij/zij nodig?
- Bepaal omvang en impact
Soms is een naaktfoto of seksfilmpje niet vrijwillig tot stand gekomen
- Check bestaande protocol
- Betrek vertrouwenspersoon
- Betrek politie voor advies
- Zet acties op een rijtje
 - Wie
 - Wat
 - Wanneer
 - Waar
 - Hoe

Handel snel, maar wel doordacht

Benader de betrokkenen cultuursensitief: wat ligt gevoelig?

REAGEER

- Voer gesprek met ouders van slachtoffer
Wees goed voorbereid op emoties van ouders (schaamte, boosheid, verdriet, onmacht)
- Organiseer/adviseer hulp voor ouders van het slachtoffer
Inventariseer vooraf welke hulp voor ouders beschikbaar is
- Aandacht voor de dader
- Contacteer school dader: informeer en nodig uit tot samenwerken
Indien van toepassing
- Voer gesprek met ouders van dader
- Organiseer/adviseer hulp voor ouders van de dader
- Besluit tot melding of aangifte
In overleg met de politie
- Actie om online beeldmateriaal offline te halen
www.melknop.nl
- Las een rustperiode in voor het slachtoffer
- Denk na over alternatieve interventies

FACILITEER

- Stel communicatiestatement op

Wat speelt er? Wat vindt u? Wat doet u? Waarom? Contactpersoon?
- Geef docenten handvatten
Bijvoorbeeld: krachtige boodschap, gesprekstechnieken, gedragsinterventies, lesmateriaal

Ook docenten kunnen oordeel hebben: geef ruimte om erover te praten

BELANGRIJK!
AANPAK VAN DE GROEP DOOR AFGEVEN KRACHTIG SIGNAAL: ZONDER VERSPREIDERS GEEN SHAME SEXTING!
 Zet negatieve groepsdruk om in positieve groepsdynamiek

Denk na over passende boodschap naar leerlingen: problematiseren of normaliseren?

ACTIVEER

- Verzoek dringend tot verwijderen foto/filmpje
- Aan de slag in de klas van het slachtoffer
 - Creëer inzicht en reflectie
 - Maak afspraken over hoe slachtoffer te steunen
 - Benoem drie Buddy's
- Vraag het slachtoffer wie hij/zij als hulpbron in de klas zou willen inschakelen
- Informeer ouders van klasgenoten van het slachtoffer
Vraag ouders thuis ook het gesprek te voeren en bied hen hiervoor handvatten

Weet wat er online speelt: monitor actief sociale media op berichten rondom jouw school

COMMUNICEER

- Handel conform het communicatiestatement
- Overweeg interventies en gesprek in overige klassen
Aandacht in andere klassen is afhankelijk van de mate van verspreiding en onrust
- Overige klassen: informeer ouders van leerlingen
Indien van toepassing
- Wees voorbereid op media aandacht (sociale media, kranten, radio, televisie)
 - Wie doet wat?
 - Kan communicatiestatement online als het nodig is?
 - Hoe om te gaan met journalisten en cameraploegen?
- Stem communicatie af met de school van de dader
Indien van toepassing

Verwijs bij onjuiste berichten op sociale media naar het communicatiestatement op de website

EVALUEER

- Evalueer met slachtoffer, ouders en docenten
Denk ook na over preventie maatregelen
- Vraag terugkoppeling aan de school van de dader
Indien van toepassing
- Evalueer het proces in het ZAT-overleg met alle professionele betrokkenen
Wat ging goed? Wat kon beter?
- Plan momenten in voor nazorg aan alle betrokkenen.
Hoe gaat het nu? Hebben ze nog wat nodig?
- Verwerk evaluatie in protocol/handlingsplan

Output is input voor het protocol & preventie maatregelen!

